

Editörden

Kelam, geleneksel kaynakları açısından irdelendiğinde büyük ölçüde temel inanç önermelerinin anlamlılığı ve temellendirilmesiyle ilgili teorik bir bilim olarak görünmektedir. Kelam'ın yalnızca ve yalnızca inancın teorik anlatımıyla ilişkili kılınması, onun yaşama, davranışa ve eyleme dönük yüzünü takdir edebilme gücünden yoksun bırakmıştır. Bu tutum, inancı tümüyle teorik bir yapıya büründürmüş, onun yaşama dönük yüzünü yok etmiş; Kur'an'ın inanç ile yaşam arasında kurmuş olduğu canlı, dinamik ve aktüel ilişkiyi, Kelamcılarının soyut dil mantığı içerisinde işleyen bir "teolojik zevke" dönüştürmüştür. Bu nedenle geleneksel Kelam anlayışımızın, Kur'an'ın inanç alanında ortaya koyduğu belirlemelere uygunluğundan söz edeceğiz ve çağdaş insanın yaşamında fonksiyonel bir işlev görmesini sağlayacaksa, burada geleneksel Kelam tanımının biraz ötelere uzanmak, onun gerçekliği tanımlama ve anlamlandırma şeklindeki işlevine açılım kazandırmak ve onu Tanrısal alanı, beşeri düzlemi, evreni, davranış ve tutumları; iman-îçi ve imanlararası ilişkileri de açıklayabilecek bir genişlikte ele alabilmek son derece önemlidir. Bunu gerçekleştirmek, Kelam İlmini, inancı akademik bir olgu gibi ele alıp tartışabilmenin yanında, pratiğe dönük canlı bir seçenek kılabilmenin de yöntemini arayan bir bilim haline dönüştürebilecektir. Tarihi süreç içerisinde inanç alanında söz söyleyen Kelamcılar, zamanın ve zeminin ya da içinde yaşanan psiko-sosyal koşullarda meydana gelen değişimin gereklerine paralel olarak, gerekli zihni ve metodolojik değişimi kaçınılmaz görmüştür. Her an yeni kültürel girdilerin olması ya da kültürü oluşturan araçlar ve düşünce formlarının zamandan zama farklılık taşıması nedeniyle de, ortaçağ kültürü için geçerli olan bir teoloji zorunlu olarak çağdaş kültür için yeterli olmayabilir. Bu nedenle tarihin belli bir döneminde oluşturulan Kelami kurguları tartışırken, onların birer yorum ve bakış açısı oluşunun farkında olabilmek ve yeniyi inşa ederken geleneksel inşaları reddetmek yerine en yüksek önem derecesinde tutmak ve gerektiğinde yeni bakış açıları getirebilmek son derece önemlidir.

Tarihî süreç içinde oluşan herhangi bir disiplin, eğer güncelliğini korumak, aktif bir güç oluşunu sürdürmek istiyorsa, sürekli değişen dünyada tutunacak bir yer edinmesi ve çevresindeki gelişmeleri dikkate alıcı ve kendini bu değişimlere göre yeniden yapılandırıcı bir "*pozitif bir tutum*" benimsemesi kaçınılmazdır. Bütün geleneksel bilimler gibi, Kelâm'ın da temel amaçlarından (mekâsîd) sapmadan, her çeşit biçimsel ve metodolojik (vesâil) değişime açık bir disiplin oluşunun sağlanması, modern toplumların yaşamlarında aktüalitesini/*işlevselliğini* koruyabilmesi açısından kaçınılmaz gibi görünüyor. Öyleyse İslâm Kelâm'ı da, Kur'anı anlama ve iddialarını temellendirme amacı doğrultusunda, her nesil ve çağ için onu yeniden yorumlayarak, dinamik yapısını sürdürebilecek bir ontolojik ve metodolojik değişik-

liği gerçekleştirebilecek “*paradigma değişimine*” sahip olabilmelidir. İslâm Kelâm’ı içinde, yeni metodolojik inşa biçimleri arama ve bir başka anlatımla *Yeni İlm-i Kelâm* arayışları, böylesi bir paradigma değişimine olan ihtiyacın somut göstergeleri olarak düşünülebilir. Bir başka açıdan da, böyle bir değişimin takipçisi olabilmek, bütün bilimleri dinamik kılan boyutu ele verir. Zira her düşünce belli ölçüde yaşadığı devrin çocuğudur.

Online olarak yayın hayatına merhaba diyen dergimiz, bu sayımızla birlikte ikinci yıla kavuşmanın mutluluğunu yaşamaktadır. Bu sayımız içerik olarak birbirinden farklı olmakla birlikte, geleneksel Kelami inşaları önemseyen, irdeleyen ve yalnızca onların pasif bir okuyucu olmaktan ziyade, gerekirse onları da aşabilecek bir ufuk çizgisi öneren pek çok makaleden oluşmaktadır. Ümidimiz, okuyucunun her bir makaleyi incelediğinde yeniden ve daha canlı biçimde, yeni bir bakış açısıyla ayağa kalkıp, inancına bu yeni dinamik pencerenin aydınlığından bakabilmesi ve onu kendisi için daha anlamlı kılabilesidir.

Bu sayımız, ortaya koyduğu inşalarla Kelam’ın başlangıç dönemine katkı sağlayan düşünür Ebu Hanife’nin akıl-vahiy alanındaki açılımlarını konu edinen Ramazan Altıntaş’ın yazısıyla başlamaktadır. Bu makale, Ebu Hanife’yi farklı bir açıdan ele alıp irdelese de, temelde aynı eksende şekillenmesi nedeniyle, Temel Yeşilyurt’un çalışmasıyla da bütünlük arz etmektedir. Bir başka tamamlayıcılık ise, geleneksel Kelam’ı metot ve muhteva olarak ele alan, İlyas Çelebi ile Emine Yarımbaş’ın çalışmalarında göze çarpmaktadır.

İçeriğimiz yalnızca bunlarla sınırlı değildir. Kuşkusuz yine telif çalışmalar içerisinde, iki önemli araştırma daha yer almaktadır. Ş. Ali Düzgün’ün makalesi, özellikle geleneksel Kelam açısından görmezlikten gelinerek irrasyonel bir alana atılan dini tecrübe olgusunu merkeze almakta ve bu tecrübenin teolojik yorumu açısından son derece önemli belirlemelerde bulunmaktadır. Çađfer Karadaş’ın araştırması ise Kelam tarihinde önemli bir yer tutan, evren ve ilahiyatla ilgili pek çok açıklamanın temeli olarak düşünölen “atomculuk” teorisiyle ilgili tespitler içermektedir. Dergimiz, bu telif çalışmalar yanında hem kelam hem de genel dini düşünceyle ilgili çeviri çalışmalarla da zengin bir muhteva kazanmıştır.

Bir sonraki sayımızda buluşmayı dilerken, gösterilen çabanın insanımızın yaşamına anlam katabilmesini ve Türk entelektöel yaşamına katkı sağlayabilmesini ümit ediyoruz.

TEMEL YEŞİLYURT